

NYILATKOZAT

a három év alatti, kényszerűen az egészségügyi rendszerben elhelyezett gyermekek sorsáról

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyermekvédelmi törvény) szerint **a gyermekvédelmi rendszer célja a gyermekek családban nevelkedésének elősegítése, esetleges veszélyeztetettségük megelőzése és megszüntetése, helyettesítő védelem és a róluk való teljes gondoskodás biztosítása, ha hatósági döntések alapján kikerülnek családjukból.** Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményével összhangban a Gyermekvédelmi törvény a gyermek érdekeit és jogait helyezi előtérbe, elsőbbséget adva a családban történő nevelkedésnek, illetve a családi elhelyezési formáknak, a nevelőszülői ellátásnak.

Az utóbbi években sajnálatos módon jelentősen emelkedett a családjukon kívül nevelkedő gyermekek száma (huszonegyezer), ugyanakkor ezzel egyidejűleg a nevelőszülők száma (mintegy hatezer) alig változik. A nevelésbe vett gyermekek több mint 70%-a nevelőszülőknél nevelkedik, a többiek gyermekotthonokban. Számos megyében, elsősorban az alföldi megyékben, továbbá Borsod-Abaúj Zemplén megyében a bekerülő gyermekek számának növekedése a nevelőszülők csökkenő vagy stagnáló létszámával párosul. **A helyzetet nehezíti a 12 éven aluli gyermekek, de különösen a csecsemő és kisgyermekkorúak kirívóan elnehezült nevelőszülői elhelyezése.** Köztudott, hogy a koragyermekkor a gyermekek fejlődése szempontjából az egyik legmeghatározóbb és legérzékenyebb időszak, ezért a 3 év alatti gyermekek védelme kiemelten fontos.

A Gyermekjogi Civil Koalíció több forrásból is értesült arról, hogy **napjainkban körülbelül 50-100 csecsemő "várákozik" több hónapig kórházi körülmények között,** mert a gyermekvédelmi szakellátás nevelőszülői férőhely hiányában nem tud számukra gondozási helyet biztosítani. Ez a Gyermekvédelmi törvénynek több ponton is ellentmondó, sőt azt sértő helyzet az ágazati szakmai irányítás számára sem lehet újdonság. **Az Országos Gyermekvédelmi Szakszolgálat (a továbbiakban: OGYSZ) több mint egy éve, 2022. július 11-i keltezésű Gyorsjelentése, „a 3 éven aluli gyermekek beáramlásáról a gyermekvédelmi szakellátás rendszerébe”** című anyaga a következő megállapítást tartalmazza: "a gyermekek sok esetben ragadnak a kórházban születés után 1-2 hónapra, amíg a szakszolgálatok a szükségleteiknek megfelelő férőhelyet keresik számukra, ennek okán fokozottan ki vannak téve hospitalizációs ártalmaknak." A helyzet a nevelőszülők hiányával és a különleges gyermekotthoni, illetve különleges lakásotthoni férőhelyek elégtelen számával magyarázható, ahogy ezt a Gyorsjelentés is megállapítja. Tovább nehezíti a helyzetet, hogy az intézményes körülmények között elhelyezett gyerekek 3 éves koruk utáni elhelyezése sem megoldott.

Az **Alapvető Jogok Biztosának az AJB-276/2023. számú ügyben** tett Jelentése szintén tartalmazza, hogy „az OGYSZ igazgatójának tájékoztatása szerint a fővárosban nincs megfelelő számú nevelőszülő a 0-3 éves kor közötti gyermekek gondozására, nevelésére. Az egészségügyi intézményből kikerülő, valamint a csecsemőkorú gyermekek elhelyezése a megkérdezett szakszolgálatok szerint Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén, Fejér és Hajdú-Bihar megyében is nehézségekbe ütközik, nevelőszülők hiányában csak intézményes elhelyezésre nyílik lehetőség”.

Továbbá szeretnénk emlékeztetni az **ENSZ Gyermekjogi Bizottsága** 2020-ban, Magyarország hatodik időszakos jelentésére (CRC/C / HUN / 6) vonatkozó észrevételei közül az alábbiakra: „[...] sokan továbbra is intézményi környezetben élnek, köztük 300 3 év alatti gyermek.” Továbbá „[...] **Kezelje prioritásként a családok szociális védelmi intézkedéseit annak megakadályozása érdekében, hogy a gyermekek, különösen a 3 év alatti gyermekek, alternatív ellátásba kerüljenek.**”

A 3 év alatti gyermekek helyzete azonban 2023 őszén még változatlan. Ugyanakkor van még néhány olyan vármegyei/fővárosi Szakszolgálat, melynek ellátási területén még tudnak új különleges gyermekotthoni csoportot nyitni és a 3 éven felüliek megfelelő elhelyezésével is sikerül további intézményes férőhelyeket biztosítani a 0-2 évesek számára, azonban a kórházi elhelyezés országszerte ma is jellemző "megoldás". A pontos számokat nem ismerjük, de a hozzánk beérkezett jelzések alapján van olyan vármegye, ahol megközelítőleg 30 csecsemő van napjainkban kórházi osztályon elhelyezve. Mindez ellentmond a Gyermekvédelmi törvénynek és a gyermekek legfőbb érdekeinek, **s bár az egészségügyi rendszer „kényszerű segítő gondozást” nyújt a gyerekeknek, azonban mindez a gyermekvédelmi szakellátás feladata.**

Ismételten felhívjuk a figyelmet arra, hogy a családjukból kiemelt gyermekek jogainak védelméről az ENSZ Gyermekjogi egyezményének 20. cikke kimondja, hogy „Minden olyan gyermek, aki ideiglenesen vagy véglegesen meg van fosztva családi környezetétől, vagy aki saját érdekében nem hagyható meg e környezetben, jogosult az állam különleges védelmére és segítségére”, azonban ez a védelem különösen a 3 éven aluli gyermekek számára elégtelen, ezért ezt a törvénysértő állapotot meg kell szüntetni. **A gyermekvédelmi szakellátás rendszerének a jelenlegi társadalmi szükségletekhez való igazítása komoly kihívást jelent, de ellenkező esetben sérülnek a gyermeki jogok, az állam intézményvédelmi kötelezettsége pedig nem teljesül.**

A Gyermekjogi Civil Koalíció felkéri a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazati irányítókat, hogy a konkrét „kórházi gyermekügyeket” vizsgálják ki és tekintsék át a gyermekvédelmi ellátórendszer hiányosságait, a gyermekközpontúság érvényesülését, különös tekintettel a 3 év alatti gyermekek elhelyezési nehézségeire, az esetleges örökbefogadásukra, valamint a gondozásukat vállaló vagy éppen azt nem vállaló nevelőszülők helyzetére.

Kérjük továbbá, hogy a **fenti vizsgálatok eredményéről,** valamint arról, hogy a kormányzat **milyen lépéseket** tett, illetve milyen **konkrét szakmai megoldásokat tervez** az általunk most jelzett törvénysértő helyzet megszüntetése érdekében, **tájékoztassák a szakmai és a szélesebb közvéleményt.**

Budapest, 2023. november 3.

A Gyermekjogi Civil Koalíció szervezetei részéről:

Alapítvány az Örökbefogadó és Nevelőszülőkért
Család, Gyerek, Ifjúság Egyesület
Gyerekesély Közhasznú Egyesület (GYERE)
Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány
Igazgyöngy Alapítvány
Jogismeret Alapítvány
Magyarországi Terre des hommes Alapítvány "Lausanne"
MPT Gyermekérdekek Szakosztálya-Korczak Munkabizottság
Pressley Ridge Magyarország Alapítvány
Rosa Parks Alapítvány
SOS Gyermekfalvak Magyarország
UNICEF Magyar Bizottság Alapítvány
Világszép Alapítvány

és egyéni szakértők, mint:

Aczél Anna
Adler Katalin - Békés Iskolák program
dr. Baracsi Katalin
Békés Zoltán
Bíró Dalma
Cserey Miklós - Szülőnek lenni program
dr. Gyulai Edina
dr. Herczeg Rita
dr. Katonáné dr. Pehr Erika
dr. Lux Ágnes
dr. Mátyók Fanni
dr. Szotyori-Nagy Viktória
Tománé Mészáros Andrea
dr. Tóth Zsófia

A nyilatkozattal megfigyelő szervezetként egyetért:

Emberi jogi nevelők hálózata